

Bazsika Enikő

Népi növény- és állatnevek Göcsejben

A szlovén-magyar határvidéken három néprajzi táj találkozik, az Őrség, Hetés és Göcsej. Mindhárom gazdag kulturális örökséget hordoz mind néphagyományaiiban, mind nyelvjárásában, mind tárgyi kultúrájában.

A három tájegység határainak pontos megállapítása nehéz, területüket, nagyságukat eltérően határozzák meg az egyes kutatók. A legkisebb Hetés, a 20. sz. elején Gönczi Ferenc még 17 hetési községet sorolt fel¹, ma LENDVAI KEPE ZOLTÁN szerint² csupán 10, VARGA JÓZSEF szerint 12 falu tartozik ide³. A történelmi Őrség településeinek száma 18, a mai Őrség kiterjedését azonban ennél nagyobbak tekintik. VÉGH JÓZSEF 23 településről ír a mai Őrség kapcsán⁴, de VARGA JÓZSEF szerint a határ szlovén oldalán 10 község sorolandó az Őrséghez⁵. Göcsej az előbbieknél nagyobb kiterjedésű tájegység a hozzá tartozó kb. 80 községgel⁶. GÖNCZI FERENC a természeti határok között 71 községet, néprajzilag tekintve 89 települést említ Göcsejvel kapcsolatosan⁷, míg PLÁNDER FERENC a 19. század elején még két mezővárost és 112 kisebb-nagyobb helységet és pusztát sorolt ide⁸. Varga József 13, a határ szlovéniai oldalán található községet sorol föl Göcsejhez tartozóan⁹.

A három tájegység mindegyike sajátos arculattal bír a néprajzi sajátosságok, a nyelvjárás, a folklór és a közösségi életmód terén, de fejlődésük, történetük szorosan összekapcsolódott az évszázadok folyamán. Ennek nyomán eltérő arculatuk számtalan azonos vonást is hordoz. Közös sorsuk, hogy a trianoni határvonal keresztültszelte őket, így az egykor egységes nép-

- 1) Gönczi Ferenc 1914. 27., 81-88.
- 2) Kepéné Bihar Mária - Lendvai Kepe Zoltán 2006. 14. A határ szlovén oldalán 6 falut sorol Hetéshez, a magyar oldalon 4-et.
- 3) Varga József 1999. 7. Szlovéniában 8 falut tekint hetésinek – ehhez járul még a magyar oldalon 4 község.
- 4) Végh József 1959. 43-44.
- 5) Varga József 1999. 7.
- 6) Végh József 1959. 45.
- 7) Gönczi Ferenc 1914. 18-19.
- 8) Plánder Ferenc [1838.] 1970. 19.
- 9) Varga József 1999. 7.

rajzi tájak egyes részei egymástól elszakítva éltek az elmúlt csaknem száz esztendőben. „Most – mint Göncz László írja Hetés kapcsán¹⁰ –, amikor az egykor elválasztó határok jellege gyökeresen megváltozott, nagyon fontos, hogy a tájegység múltjáról, néprajzi sajátosságairól minél többet megismerjünk.” S nemcsak Hetésről, de Göcsejről és az Őrségről is.

Múltunk, hagyományaink őrzője nyelvünk, feltárható kincsesbányája elődeink életmódjának, gondolkodásának, szokásainak, hiedelmeinek. E kincsestárból szeretnénk most meríteni a tájszókészlet egy jellegzetes részének bemutatásával. A természettel szoros egységben élő közösségek kultúrájában nagyon gazdag tudás halmozódik föl a környező természetről, a növény- és állatvilágról, időjárási jelenségekről; máig érvényes, pontos megfigyelések, tapasztalatok. A göcseji, hetési és Őrségi emberek megélhetésének forrásait évszázadokon át a megművelt föld, a legelőt biztosító rétek, a fát szolgáltató, vadban is gazdag erdők, a halászatra alkalmas vizek jelentették. Az e tájon élők mindennapjait meghatározta a földdel való foglalatosság, és nyelvkincsüknek nagyon fontos és gazdag részét képezik a növény- és állatnevek. Ezek a szavak tájszavak, amelyek a magyar nyelvterület távolabbi vidékeinek népnyelvében, illetve a magyar köznyelvben egyáltalán nem ismertek.

E göcseji népi növény- és állatnevek kutatópontja Kerkakutas. A Göcsej nyugati peremén, az Őrség, Hetés és Göcsej találkozásánál fekvő, ma 151 fős községben napjainkban is nagyon gazdagon él a göcseji tájszókinccs. A falut századokon át egy helyben lakó, zárt földműves közösség alkotta (első okleveles említése: 1322), a népesség folytonossága soha sem szakadt meg, lakosai 95-98 %-ban mindig magyarok voltak¹¹. Mindez elősegítette archaikus nyelvi formák, régi szókészleteti elemek megőrzését, fennmaradását. A 20. század elején még közel 700 fő volt a település lélekszáma, ami napjainkra egy negyedére fogyatkozott, s a községben magas az idős korúak aránya, akik sokat megőriztek a régi népi kultúra, a hagyományos paraszti gazdálkodás ismereteiből, szókincséből. Így máig hagyományozódhatott az évszázadokra visszanyúló, gazdag tájnyelvi anyag, amely számtalan jellegzetes nyelvi jelenséget tartalmaz, melyek a magyar nyelv régi századaiból e területen megőrződtek, és számot tartanak a magyar nyelvtudomány érdeklődésére is¹².

A tájszókinccs összegyűjtésének legadekvátabb módja egy-egy település tájszavainak gyűjtése¹³. Mivel a szavak „magányos vándorok”, nem alkotnak

10) Lendvai Kepe Zoltán 2007. – Göncz László bevezetője Útravaló címmel.

11) Zala megye Helytörténeti lexikonja cédulaanyaga.

12) Vö. Végh József 1954.

13) Kiss Jenő 2002. 392.

rendszeres
(pl. ő-zés,
bízhatóan
belül lehet

Azonban
többi elem
kedő Kerk
falvakban
labbi rész
összefűzt
kis, 3-5 ki
lehetővé t
piacokon
lában má
szomszéd
éltek kap
hetésiekk
ként, a gö
üldözése
elősegíte
nyelvjár
éles kül
dunántú
nyelvjár
megőrz
nyelvjár

Kerk
gatra, ill
szorosal
hatalma
átválni,
észak-g
határvo
gyelheti
káv'é, i

14) Végh

15) Végh

rendszerű összefüggést elterjedésükben, mint a nyelvjárási jelenségek (pl. *ö-zés, l-ezés*), ezért egy tájszókészlet minden elemének meglétét megbízhatóan adatolni csupán egy-egy településen, egy-egy beszélőközösségen belül lehet. Ezért kötődik tehát e tájszókészlet forrásként egy községhez.

Azonban e népi növény- és állatnevek – s hasonlóan a falu tájszókincsének többi eleme is – nemcsak a Göcsej, Hetés és az Őrség határvidékén elhelyezkedő Kerkakutas nyelvének részei, hanem szintén használatosak a környező falvakban, és legnagyobb részük Göcsej, valamint Hetés és az Őrség távolabbi részein is ismert. Hiszen a három néprajzi tájegység lakóit a múltban összefűzte számtalan kapcsolat. Az Őrségi, göcseji és hetési falvak közötti kis, 3-5 kilométernyi távolságok gyalog is könnyen megtehetőek voltak, ez lehetővé tette a rendszeres találkozásokat a falvak lakói között, vásárokon, piacokon, multságokon, keresztelőkön, disznóöléseken. Házasodni általában más faluból szoktak, így minden családnak volt közeli rokonsága a szomszéd falvakban. De e tájegységek távolabbi vidékeinek lakói között is éltek kapcsolatok, hiszen az Őrségi fazekasok csereskereskedelmet folytattak a hetésiekkel, akik kéziszőttes termékeiket adták a cserépedények ellenértékéért, a göcseji szegrek vidékének református lakossága pedig a protestánsok üldözése idején az Őrségbe járt templomba. A gyakori érintkezés nagyban elősegítette a nyelvi egységesülést nemcsak az Őrségi, a göcseji és a hetési nyelvjáráson belül, de e három nyelvjárás csoport között sem alakultak ki éles különbségek. Ha voltak is valaha ilyenek, mára elmosódtak. A Nyugat-dunántúli nyelvjárási régióon belül e három, az Őrségi, a Hetési és a Zalai nyelvjárás csoport zártabb egységet alkot¹⁴. Közös jellemzőjük az igen sok megőrzött régi nyelvi sajátosság, e nyelvjárás csoportjaink a legarchaikusabb nyelvjárásaink közé tartoznak¹⁵.

Kerkakutatást földrajzi elhelyezkedése folytán hagyományosan a tőle nyugatra, illetve délre fekvő Őrségi, hetési és dél-gócseji településekkel fűzik össze szorosabb kapcsolatok. A községet északról és keletről a göcseji fenyőrégió hatalmas erdőségei határolják, zárják le, melyeken gyalogszerrel nehéz volt átvágni, csak a lótarató gazdáknak volt módjuk rendszeresebben eljutni az észak-gócseji vidékekre. E kiterjedt erdőségek a múltban bizonyos mértékig határvonalat képeztek Göcsejen belül, amint ennek nyelvi lenyomata megfigyelhető egyes nyelvjárási jelenségekben is. Észak-Gócsejben *tan'étr^uó, bir^uó, kávé, üd^uő* hangzik, míg Dél-Gócsejben – takarékosabban – több rövid és

14) Végh József 1959. 48.

15) Végh József 1954. 426-28.

zárt magánhangzót ejtenek: *tanittu, biru, kávi, üdü*. S ebben a jelenségben a dél-göcseji nyelvjárás az őrsegivel és a hetésivel egyezik meg.¹⁶

A népi növény- és állatnevek e szótárszerű gyűjteményében szereplő valamennyi név olyan tájszó, amelyek vagy ma is általános használatúak, vagy az elmúlt évtizedekben még éltek a kerkakutasiak nyelvhasználatában, s a gyűjtés során folytatott beszélgetésekkor bukkantak elő az idősebbek emlékezetéből, hogy feljegyezhesük, megmenthesük őket, mielőtt végképpen feledésbe merülve kihullanának nyelvünk kincstárából.

A névanyag elrendezése a tájszótári gyakorlatot követi. A szócikkekben elől áll a tájnyelvi növény- vagy állatnév kikövetkeztetett köznyelvi alakja félkövért betűkkel szedve (pl. **cinadónia**). Ezt követi dőlt betűvel az az alak, ahogyan a név ma hangzik vidékünkön (*cinaduna*), majd a növény vagy állat köznyelvi illetve természettudományos neve szerepel latin megfelelőjével – ha ez megállapítható – (vérehulló fecskefű /*Chelidonium majus*/). Azok mellett a táji növény- és állatnevek mellett, amelyek csak a hangalakjukban, kiejtésükben térnek el a köznyelvi megfelelőjüktől – úgynevezett alakhi tájszavak – (pl. *agácfa, csepörke*), nem áll további magyar illetve latin megfelelő. Több szócikkben szerepel néprajzi, nyelvi vagy egyéb tárgyú kiegészítés, megjegyzés **Népr.** illetve **Megj.** rövidítés után. Ahol ez a szöveg dőlt betűs szedésű, ott abban a formában olvasható, ahogy a növény- vagy állattal kapcsolatos észrevételeiket, emlékeiket kedves kerkakutasi adatközlőim felidéztek. A növénynevek kiejtésének lejegyzésében a Göcsej, Hetés és az Őrség területén a köznyelvi *ó, ő, é* hangok helyén hallható kettőshangzókat ^uó, ^uő, ⁱé betűk jelölik, mert ezeknek a diftongusoknak az első eleme általában nagyon rövid. A szócikkek végén álló, kiskapitális szedésű szavak a szinonimákra, vagy a címszóval valamilyen más jelentésköri összefüggésben lévő további címszavakra utalnak (pl. **MACUKA, KULCSVIRÁG**). A növény- és állatnevek mindegyikének szófaja – jelentéséből adódóan – főnév, így ezt a szócikkek külön nem jelzik.

A címszavak után álló apró betűs rövidítések azt mutatják meg, hogy szép táji növény- és állatneveink milyen viszonyban vannak a köznyelvi szavakkal. A legtöbb címszó *v_n* rövidítést kapott, ami azt jelenti, hogy a növény- vagy állatnév valódi névbeli tájszó, azaz a köznyelvben másképpen nevezett növénynek vagy állatnak csak a vidékünkön meglévő megnevezése (*márijakönnny, párnofa, gráblonyelfűjj*). A *v_t* a valódi tulajdonképpeni tájszavak jelölése, e növény- és állatneveknek pontos megfelelője sincs a köznyelvben (*s^uózukörte*,

16) Végh József 1954. 426.

csingükö
tehát a m
meg őket
szerepel.
biek olya
szerepel
megneve
mellett k
ben kny.
szótól ki
más is),
szakadik
jácint 'n

A tájr
tájszaval
silinga).
további je
kilógó or
lást végz
bőrét me
koszom
nevezése
idē pücsi

A tájr
esetleg ↓

Azok
használa
a fiatalol
nevek m
kerültek
őket gye
ilyen jel

E néj
kiavulás
vény for
A régi, h
ott teren
óma. M

csingükörte, babucs). Sok címszó kapott A jelölést, ezek az alaki tájszavak, tehát a megfelelő köznyelvi szótól csak egy kis hangalaki eltérés különbözteti meg őket (*magyaru, pörgye, p^uóka*). Néhány címszó mellett J illetve AJ jelölés szerepel. Ezek a jelentésbeli, valamint az alaki-jentésbeli tájszavak. Előbbiek olyan köznyelvi szavak, amelyek nyelvjárásunkban sajátos jelentésben szerepelnek (pl. *kosz* – az aranka növény neve, a *gyöngyös* a gyöngytyúk megnevezése stb.). Ezek a szavak népi növény- illetve állatnévi szerepük mellett köznyelvi jelentésükben is élnek a nyelvjárásban. Ezt a szócikkekben kny. rövidítés jelzi. Az AJ jelölésű szavak a nekik megfelelő köznyelvi szótól kissé hangalakjukban is eltérnek, jelentésük pedig teljesen más (vagy más is), mint a szó eredeti, a köznyelvben használatos jelentése (szakadék: *szakadik* 'kecskedarázs' ill. 'meredély'; kánya: *kányo* 'vetési varjú'; jácint: *jácint* 'narcisz'; borsó: *borsu* 'bab', 'borsó').

A tájnyelvi nevekhez fűzött magyarázatokban néhol előfordulnak egyéb tájszavak is, ezek szintén dőlt betűs szedéssel szerepelnek (pl. *pinka, silinga*). Néhány növény- ill. állatnévi jelentésű szó más szövegkörnyezetben további jelentés(ek)kel is bír, a *csikuláb* szavunk például a kisgyermek orrából kilógó orrváladék tréfás megnevezésére is szolgál, az aratóbandában a kaszállást végző személyt is *kaszás*-nak nevezték, és *kosz* a neve a fiatal sertések bőrét megtámadó állapotbetegségnek is. Így ismeretes az ilyen kismalacokra a *koszomalac* kifejezés is. A *pücsök* pedig nem csak a tücsök tájnyelvi megnevezése. Kedveskedően, tréfásan így szólították a kisgyermeket: „*Szalaggy idő pücsköm, adok nekéd valamit!*”

A tájnyelvi kiejtést tükröző dőlt betűs névalak után gyakran található ↓, esetleg ↓↓ jel.

Azok mellett a nevek mellett, amelyek már csak az idősebbek nyelvhasználatában élnek, visszaszorulóban vannak, ↓ jel áll, ezeket a szavakat a fiatalok, ha ismerik is, már nem, vagy csak ritkán használják. A ↓↓ jelölésű nevek már teljesen eltűntek a nyelvhasználatból, csak a tájszógyűjtés során kerültek elő a feledés homályából: a legidősebb nemzedék használta, hallotta őket gyermek- és ifjúkorában. Azok a nevek, amelyek mellett nem állnak ilyen jelek, ma is élnek a mindennapi nyelvhasználatban.

E népi növény- és állatneveink kihalásának, a nyelvhasználatból való kiavulásának többértéű okai vannak. Egyes esetekben a név által jelölt növény fordul elő egyre ritkábban, s így neve is lassanként feledésbe merül. A régi, hagyományos gyümölcsfajtákból már sok kiveszőben van, csak itt-ott terem az udvarokban *csingükörte, s^uózukörte, koszos^uóma, léáncsöcsü^uóma*. *Méznád*-at a második világháború körüli szűkös időkben vetettek,

amikor nem lehetett cukorhoz hozzájutni, és nem természetnek ma már *nyulszopuká*-t sem. Más esetekben a régi, tájnyelvi név azért szorul ki a nyelvhasználatból, s már inkább csak az idősebbektől hallható, mert helyét átveszi a köznyelvi szó. Ez az állatnevek, valamint a ma is természet, illetve gyakran előforduló, közismert növények nevének körében gyakori pl. *bödekata* - *katicabogár*, *istenökrö* - *szarvasbogár*, *kigyuórzü* - *szitakötü*, *fülfájufüj* - *kövirózsa*, *csepefa* - *t^uőfa* - *tölgyfa*, *szelencefa* - *orgonafa*, *orgonabokor*. A csak a hangalakjukban táji jellegzetességet hordozó alaki tájszavak egy része is már inkább csak az idősebbek nyelvhasználatában őrzi tájnyelvi vonásait (*csepörke*, *ibolla*, *hajma*, *p^uóka*, *t^uőfa*), a fiatalok már a köznyelvi alakjukat használják. Sok-sok mezei növény, gyomnövény népi neve pedig úgy tűnik el a nyelvhasználatból, hogy ismeretük, a rájuk vonatkozó, e tájon évszázadokra visszanyúló tudás is kihullik a népi emlékezetből. A fiatalok közül egyre kevesebben tudják, hogy milyen a *gráblonyelfüj*, a *kigyunyevüfüj*, a *kákics* vagy a *gyöplümazzag*. Az iparban, kereskedelemben dolgozva nincs szükség e régi ismeretekre, a fiatal generációk tagjai közül pedig nagyon keveseket köt munkája, mindennapi tevékenysége őseik földjéhez.

Számba kell vennünk hát, és legalább a könyvek lapjain megőriznünk e szép régi szavainkat, hiszen eleink tudását, kultúráját, a múlt örökségét hordozzák. Hú tanúi az e tájon élő emberek sokrétű természetismeretének, eredeti, képi látásmódjának s gazdag nyelvteremtő erejének.

A jelek és rövidítések jegyzéke

↓ = archaizmus: visszaszorult, visszaszoruló

↓↓ = kiszorult, kihaltó

(gyny.) = gyermeknyelvi

kny. = a nyelvjárási jelentés(ek) mellett megvan(nak) a nyelvjárásban a címszó (legáltalánosabb) köznyelvi jelentése(i) is

mn. = melléknév

Megj. = nyelvhasználati, tárgyi megjegyzés

Népr. = néprajzi jellegű megjegyzés

Vn

Vt

A

AJ

J

Állatn

**bagoly
bosnyá
bödeka**

**buri
burika
büdöst**

büdös

**ciciseg
csúrbo**

**fecske
féreg**

féregsz

földim

V _n	=	valódi névbeli tájszó
V _t	=	valódi tulajdonképpeni tájszó
A	=	alaki tájszó
AJ	=	alaki-jelentésbeli tájszó
J	=	jelentésbeli tájszó

Állatnevek

bagoly	A	<i>bagu</i> ↓
bosnyáktyúk	V _n	<i>bosznyáktik</i> kopasz nyakú tyúk
bödekata	V _n	<i>bödekata</i> ↓ katicabogár /Coccinella septempunctata/
huri	V _n	<i>huri</i> liba (gyny.) BURIKA
burika	V _n	<i>burika</i> libuska (gyny.) BURI
büdösbanka	V _n	<i>büdösbanka</i> búbos banka /Upupa e. epops/ HUPOTA, SZAROSHUPOTA
büdösmargit	V _n	<i>büdösmargit</i> a poloskák /Heteroptera/ közé tartozó rovar □ Megj. Több szárazföldi poloskacsoportba tartozó fajok neve, pl. mezei poloskák, bogymászó poloskák. Növényi nedveket szívó, bűzmirigyes rovarok, váladékuk kellemetlen szagú.
cicisegér	V _n	<i>cicisegér</i> denevér
csürbogár	V _n	<i>csürbogár</i> □ fn. imádkozó sáska /Mantis religiosa/ □ <i>Szól a csürbogár, 'érik a szőlőll.</i> Megj. Nyár végén, ősz elején hallatja különös, sajátos „csür” hangját.
fecske	A	<i>föcske</i> ↓
féreg	AJ	<i>férég</i> 1. ↓ földigiliszta /Lumbricus terrestris/ 2. gyümölcsmolyok, gyümölcslegyek lárvája GILISZTA
féregszaró-bogár	V _n	<i>férékszaru bogár</i> nagy húslégy /Sarcophaga carnaria/
földiméh	V _n	<i>földimihe</i> földi poszméh v. földi dongó /Bombinae/

gicadiszno	Vn	<i>gicadisznu</i> ↓ mangalica sertés Népr. Ebből a göndör szőrű, rövid törzsű, igénytelen zsírsertésből keveset tartottak, sokkal több háznál volt <i>simadisznu</i> . SIMADISZNÓ
giliszta	AJ	<i>gëlészta</i> ↓ fn. bélféreg emberben v. állatban Megj. Csak a bélféreg megjelölésére, a földgiliszta <i>férég</i> v. <i>giliszta</i> megnevezésével szemben. FÉREG
göbe	Vt	<i>göbe</i> nőstény disznó
göbecs	Vn	<i>g^üöbecs</i> ↓ konyhai csótány /Blatta orientalis/
gyöngyös	J	<i>gyöngyös</i> 1. gyöngytyúk 2. mn. kny.
halálmadár	Vn	<i>halálmadár</i> kuvik /Athene n. noctua/
hímréce	Vn	<i>hím^réce</i> gácsér
hupota	Vn	<i>hupota</i> ↓ búbos banka /Upupa e. epops/ SZAROSHUPOTA, BÜDÖSBANKA
istenökre	Vn	<i>istenökrö</i> ↓ szarvasbogár /Lucanus cervus/
jérce	A	<i>gⁱérce</i>
kágyu	Vn	<i>kágyu</i> meztelen csiga /Arion- és Limax-fajok/
kanpulyka	Vn	<i>kany^póka</i> ↓, <i>kampujka</i> pulykakakas
kánya	AJ	<i>kányo</i> vetési varjú /Corvus frugilegus/
kaszás	J	<i>kaszás</i> ↓ sáska /Acrydiinea/
kígyóórző	Vt	<i>kígyuórzü</i> ↓ szitakötő /Odonata/
kuszi	Vn	<i>kuszi</i> kutya (gyny.)
lilica	Vn	<i>lilica</i> kiskacsa (gyny.) LILIKE
lilike	Vn	<i>lilike</i> kiskacsa (gyny.) LILICA
méh	A	<i>mihe</i> ↓
menyétasszony	Vn	<i>mönyedasszon</i> ↓ menyét /Mustela nivalis/
mókus	A	<i>mukucs</i> ↓
palakánya	Vn	<i>palakányo</i> fn. héja /Accipiter gentilis/ Megj. Ez a ragadozó madár elvitte a kiscsirkéket is. TYÚKHORDÓ-KÁNYA
pele	A	<i>pöle</i>
pergyóka	Vn	<i>përgyuka</i> ↓↓ lepke
pitypalatty	Vn	<i>pitypalatty</i> fürj /Coturnix coturnix/
prücsök	Vn	<i>pücsök</i> tücsök /Gryllidae/
pulyka	A	<i>p^uóka</i> ↓
réce	Vn	<i>r^eéce</i> házikacsa /Anas platyrhyncha domestica/ HÍMRÉCE

simad

szaka

szaro:

szenti

szöcsl

taracs

tarlób

tubi

tubik.

tüské:

tyúkh

vacso

zsiba

Növé

akáci:

aszati

babuc

békar

berek

bodza

simadisznó	Vn	<i>simadisznu</i> ↓ nagy magyar hússertés □ Megj. Fehér rövid szőrű fajta. GICADISZNÓ
szakadék	AJ	<i>szakadik</i> 1. kecskedarázs /Paravespula vulgaris/ Megj. Többosztú fészket gyakran a földbe építő, 1-2 cm nagyságú darázfaj. 2. kny.
szaroshupota	Vn	<i>szaroshupota</i> ↓ búbos banka /Upupa e. epops/ BÜDÖSBANKA
szentivánbogár	Vn	<i>szentivánbogár</i> ↓ szentjánosbogár /Lampyris noctiluca/
szöcskő	Vn	<i>szöcskü</i> □ zöld lombszöcske /Tettigonia viridissima/
taracskosbéka	Vn	<i>taracskozsbéka</i> varangyos béka /Bufonidae/ TARLÓBÉKA
tarlóbéka	Vn	<i>torubéka</i> ↓ varangyos béka /Bufonidae/ TARACSKOSBÉKA
tubi	Vn	<i>tubi</i> galamb (gyny.) TUBIKA
tubika	Vn	<i>tubika</i> galamb (gyny.) TUBI
tüskésdisznó	Vn	<i>tüskésdisznu</i> sün /Erinaaceus roumanicus/
tyúkhordó-kánya	Vn	<i>tikhordukányo</i> héja /Accipiter gentilis/ Megj. Ez a ragadozó madár elvitte a kicsibéket is. PALAKÁNYA
vacsoravesztő	Vt	<i>vacsoravesztü</i> este a lámpa körül csoportosan keringő apró lepke
zsiba	Vt	<i>zsiba</i> pelyhes, még ki nem tollasodott kisliba

Növénynevek

akácfa	A	<i>agácfa</i>
aszattüske	Vn	<i>aszattüske</i> mezei aszat /Cirsium arvense/ (gyomnövény)
babucs	Vt	<i>babucs</i> a szelídgesztenye termésének tüskés burka
békarokka	Vn	<i>biékarokka</i> mezei zsurló /Equisetum arvense/ (gyomnövény)
berekfa	Vn	<i>berékfa</i> enyves éger /Alnus glutinosa/
bodzafa	A	<i>bozzafa</i>

borosin	Vn	<i>borosin</i> borókafenyő / <i>Juniperus communis</i> /	
borsfű	Vn	<i>borsfüj</i> borsikafű v. csombord / <i>Satureja hortensis</i> / (fűszernövény)	
borsó	AJ	<i>borsu</i> 1. bab / <i>Phaseolus vulgaris</i> / 2. borsó	
botika	Vn	<i>botika</i> gyékény / <i>Typha</i> fajok/ barna, hengeres alakú termős torzsavirágzata; gyékénybuzogány	
búzaérő-alma	Vt	<i>búzaériüalma</i> ↓ igen korán, a búzával egy időben érő almafajta BÚZAÉRŐ-KÖRTE, ZABÉRŐ-KÖRTE	
búzaérő-körte	Vt	<i>búzaériükörte</i> ↓ búzaaratáskor érő, hosszú szárú, apró, sárga körte BÚZAÉRŐ-ALMA, ZABÉRŐ-KÖRTE	elviras
búzaszilva	Vt	<i>buzasziva</i> nyár közepén érő apró szilva	eper
cicamaca	J	<i>cicamaca</i> a kecskefűz porzós virágzata; barkája MACUKA	fecske
cinadónia	Vn	<i>cinaduna</i> vérehulló fecskefű / <i>Chelidonium majus</i> / Megj. Tejnedvével <i>fökin</i> -t, szemölcsöt irtanak.	fülfájó
csepefa	Vn	<i>csepefa</i> ↓ tölgyfa / <i>Quercus</i> fajok/ TÖLGYFA	
csikóláb	Vn	<i>csikuláb</i> érdes tinoru / <i>Leccinum griseum</i> / gombafaj	függőv
csiperke	A	<i>csepörke</i> ↓	galago
csipkenye	Vn	<i>csicskénye</i> fn. a vadrózsa termése; csipkebogyó SEGGIBOGYÓ	
csirkegomba	Vn	<i>csirkegomba</i> fn. szegfűgomba / <i>Marasmius</i> fajok/	galaml
csoproshagyma	Vn	<i>csuproshajma</i> ↓, csoproshagyma fn. csoportoshagyma (Salotta-hagyma) / <i>Allium ascalonicum</i> / SZAPORAHAGYMA; ÖRÖKÖSHAGYMA	gerebl
csüngőkörte	Vt	<i>csingükörte</i> ↓ 6-8 cm hosszú, keskeny csengő alakú, nyár közepén érő édes körte	gombó
disznótök	Vn	<i>disznutök</i> takarmánytök MARHATÖK	
duránci-szilva	A	<i>dráncisziva</i> ↓	
egybebuju	Vn	<i>egybebuju</i> □ kerti kankalin /termesztett Primulafaj/	grádic

nunis/
aja
orsó
egy
szú
t
ium
ölcsöt
SYFA
im/
ius
um
AGYMA
sengő

élekhalk-fű	Vn	<i>élekhalkfüj</i> ↓ fűféle: libapimpó / <i>Potentilla anserina</i> / Népr. Nevét onnan kapta, hogy a gyerekek a következő mondókát mondogatták, miközben a növény levélkéit tépegették. <i>Élek, halok, szántog, veték.</i> Azt a levélkét, amelyre a <i>veték</i> szó került, mindig letépték. Így végül megmaradt egy levélke. Az utolsó levélkére jutó szót jóslatként értelmezték. Leányok játéka volt, játszották más összetett levéllel, pl. akácfa levelével is.
elviraszólló	Vn	<i>elviraszóllú</i> <i>elvina</i> □ Megj. Apró fürtű, magas cukortartalmú direkt termő szóllófajta.
eper	A	<i>epörgye</i> ↓ szamóca, földieper
fecskevirág	Vn	<i>fecskevirág</i> réti kakukkszegfű / <i>Lychnis flos-cuculi</i> / □ Megj. Vékony, elágazó szárú, apró, lilásrózsaszín virágú, kb. fél méter magas vadvirág. A margarétával és a lila harangvirággal együtt a májusi rétek díszé.
fülfájófű	Vn	<i>fülfájufűj</i> ↓ házi kövirózsa / <i>Sempervivum tectorum</i> / Népr. A belőle készült főzettel fülfájást gyógyítottak.
függővirág	Vn	<i>függővirág</i> szívvirág / <i>Dicentra spectabilis</i> /
galagonya	A	<i>geregénye</i> / <i>Crataegus</i> fajok/ Népr. <i>Gyerékkoromba, miko</i> ^u <i>öröszünk, széttünk j</i> ^u <i>ó</i> <i>éred geregényit, osztá megétték, ollan izzé v</i> ^u <i>ót, mind az almánok, miko má kásás.</i>
galambica	Vn	<i>galambica</i> galambgomba / <i>Russula</i> fajok/
gereblyenyélfű	Vn	<i>gráblonyelfűj</i> ↓ őszi vérfű / <i>Sanguisorba officinalis</i> / Megj. Évelő réti gyomnövény. Kemény, rostos szára a <i>gráblo</i> , a fagereblye nyeléhez hasonlóan V alakban elágazik.
gombócborsó	Vt	<i>gombudzborsu</i> kerti bab / <i>Phaseolus vulgaris</i> / egyik fajtája □ Megj. Közepesen nagy magvai bordó foltosak, cirádásak. TARKABORSÓ
grádicskóró	Vn	<i>grádicskóru</i> gilisztaűző varádics / <i>Chrysanthemum (Tanacetum) vulgare</i> / MEGYEKÓRÓ

guggósborsó	Vn	<i>gugguzsborsu</i> nem futó, nem kúszó bab; bokorbab	juliskab
gyeplőmadzag	Vn	gyöplümazzag ↓ vadkomló / <i>Humulus lupulus</i> / Népr. Ligeterdők 6-8 m magasra megnövő, kúszó szárú növénye. Hosszú szárából többméteres darabot levágtak a gyerekek, a leveleket leszedték róla, és „gyeplőként” az egyik gyerek vállára akasztva ketten <i>paccikáz</i> -tak vele: egyikük a „ló”, másik a „lovas”. <i>gy^uotin</i> szulákfélék: <i>Convolvulus</i> fajok és felfutó sővényeszulák / <i>Calystegia sepium</i> /	kakasfa kákics kakukkv
gyótény	Vn		kaszterv
hagyma	A	<i>hajma</i> ↓	katángk
hajdina	Vn	<i>hajdina</i> ↓ pohánka / <i>Fagopyrum vulgare</i> / Népr. Régen sokat termeltek belőle, de az ötvenes évek után Kerkakutas környékén már nem termesztették.	katarózs
héla	Vn	<i>héla</i> ↓ nagy széltippán / <i>Apera spica-venti</i> / Megj. Gabonafélékben tömegesen termő, barna virágzatú pázsitfűféle.	kecskecs
hólyagoscseresznye	Vt	<i>h^olagoscserésnye</i> ↓ világospiros, áttetsző húsú, nagy termésű cseresznyefajta	
hosszúszilva	Vn	<i>hosszisziva</i> ↓, <i>hosszusziva</i> □ besztercei szilva / <i>Prunus domestica</i> egyik alfaja/	
ibolya	A	<i>ibolla</i> ↓	kecskerá
istengyalulta-tök	Vn	<i>istengyalutatök</i> főzésekor szálakra széteső tökfajta; laskatök / <i>Cucurbita melanosperma</i> /	
izabella	Vt	<i>izabélla</i> <szőlőfajta> Megj. Jellegzetes régi direkt termő szőlőfajta. A szőlőszemek héja piros, de a húsa fehér. A ház körül is szokták ültetni kisebb lugasként.	kékkonk
jácint	AJ	<i>jácint</i> nárcisz / <i>Narcissus</i> fajok/ KULCSVIRÁG	kéklilion
júdáspénz	Vn	<i>judásp^énz</i> □ fn. kerti holdviola / <i>Lunaria annua</i> / Megj. Szárazvirágként használják. Díszítőértéke a megérett becsőtermések hártyás, fényes, kerek vagy ovális alakú belső válaszfala. PÉNZVIRÁG	kenyérbé
juharfa	Vn	<i>iharfa</i> ↓ mezei juhar / <i>Acer campestre</i> / KAKASFA	kerekrép kígyóhag kígyónyel

juliskaborsó	Vn	<i>juliskaborsu</i> bordós-barnás magvú karós zöldbab; juliskabab
kakasfa	Vn	<i>kokasfa</i> ↓ mezei juhar / <i>Acer campestre</i> / JUHARFA
kákics	Vn	<i>kákics</i> ↓ mezei csorbóka / <i>Sonchus arvensis</i> /
kakukkvirág	Vn	<i>kakugvirág</i> kockás liliom, kotuliliom / <i>Fritillaria meleagris</i> / Megj. Védett növényritkaság.
kaszterva	Vn	<i>kasztërva</i> ↓ közönséges kakaslábfű / <i>Echinochloa crus-galli</i> / Megj. Alacsonyan fekvő területek gyomnövénye.
katángkóró	Vn	<i>katánk^oóru</i> mezei katáng / <i>Cichorium intybus</i> /
katarózsa	Vn	<i>katar^oózsa</i> ↓ □ fn. mirigyes őszirózsa / <i>Aster</i> fajok/ Megj. Magas termetű, fészkes virágzatú, sokféle színben pompázó, évelő kerti dísznövény.
kecskecsesű-szőlő	Vt	<i>kecskecsöcsüsz^oöllü</i> fn. nagy, hosszúkás szemű csemegeszőlő Megj. A kerkakutasi alacsonyan fekvő, hideg talajon csak direkt termő szőlőfajtákat ültettek. A módos gazdáknak <i>Asu-hégyen</i> , azaz Lendva-, Dedes-, ill. Gosztola-hegyen volt szőlője, ott termesztettek csemegeszőlőt is.
kecskerágító	Vn	<i>kecskerágittu</i> kecskerágó / <i>Euonimus</i> fajok/ Megj. Legelőn, erdőszélen található cserje, melynek papsapka alakú, húsos termése pirosra színeződik.
kékkonkoly	Vn	<i>kékkonku</i> kék búzavirág / <i>Centaurea cyanus</i> / KONKOLY
kékliliom	Vn	<i>kékliliom</i> pompás nőszirm / <i>Iris germanica</i> /
kenyérbélvirág	Vn	<i>kény^oérb^oélvirág</i> körömvirág / <i>Calendula officinalis</i> / □ Megj. Gyógy- és dísznövény.
kerekrépa	Vn	<i>kerek^orépa</i> vajrépa / <i>Brassica rapa</i> var. <i>rapa</i> / □ TARLÓRÉPA
kígyóhagyma	Vn	<i>kigyuhajma</i> ↓, <i>kigyuhagyma</i> vadon élő metélőhagyma
kígyónyelvűfű	Vn	<i>kigyunyevüfüj</i> ↓ lándzsás útifű / <i>Plantago lanceolata</i> / □ Megj. Gyom- és gyógnövény.

konkoly	A	<i>konku</i> ↓ KÉKKONKOLY
kopaszbuza	Vn	<i>kopazbuza</i> tar, toklász nélküli búza □ SZÁLKÁSBÚZA
kormin	Vt	<i>kormin</i> <szőlőfajta> Megj. Jellegzetes régi direkt termő szőlőfajta. Bogyója fehér húsú, de a szőlőszemek héja fekete. Gyakran ültették a házak körüli lugasokba is.
kosz	J	<i>kosz</i> 1. takarmánynövényt megtámadó élőködő növény, aranka / <i>Cuscuta trifolii</i> / <i>Najom megizzattunk a lóher kaszálásáve, naty helekén ugy eborította a kosz, hocs csak kaszahéggye leetet föszedégetynyi.</i> 2. kny. KOSZOSLÓHER
koszosalma	Vn	<i>koszos^uóma</i> ↓ bőralma, fahéjszínű és szívós héjú alma
koszoslóher	Vt	<i>koszoslóher</i> az élőködő herefojtó aranka / <i>Cuscuta trifolii</i> / által elborított lóheres terület <i>kosz</i>
kömény	A	<i>k^uómin</i> ↓
krizantém	A	<i>krizantin</i>
kukacvirág	Vn	<i>kukadzvirág</i> porcsinrózsa /Portulaca grandiflora/
kulcsvirág	Vn	<i>kudzsvirág</i> ↓, <i>kuldzsvirág</i> jácint /Hyacinthus orientalis/
lapulevél	Vn	<i>lapuleviél</i> közönséges acsalapu / <i>Petasites hybridus</i> / Népr. A patakparton és erdőszélen található sok lapulevél termésével és levelével szívesen játszottak a gyerekek. 1,5 cm átmérőjű, sok apró horgas részből álló, szúrós, tapadós terméséből, a <i>ragadánacs</i> -ból kisebb labdát formáltak, és egymásra dobálták. Hatalmas, akár fél méter átmérőjű leveleit pedig „esernyőként” tartották a fejük fölé. RAGADÁNCS
leánycsecsű-alma	Vn	<i>l^éánacsöcsü^uóma</i> ↓ húsvéti rozmaring nevű régi almafajta Megj. Októberben érő, késő tavaszig eltartható, zöldessárga héjú, jellegzetesen zsíros tapintású, hosszúkás, alsó részén kicsúcsosodó alakú alma.

lófog

lósós

lúdp
macu

macsl

mago:

mályv
marha
mária

megye

mézesl

mézná

mogyor

lófogú-kukorica	Vn	<i>l^ofogukukorica</i> ↓ aranymazsola takarmánykukorica □ Megj. Régen a parasztgazdaságokban általánosan termesztett hosszú szemű, későn érő kukoricafajta.
lósóska	Vn	<i>l^os^oska</i> lórom /Rumex fajok/ □ Megj. Nagy termetű, erős gyökérzetű, évelő gyomnövény.
lúdposz	Vn	<i>lutposz</i> pöfeteggomba /Calvatia fajok/
macuka	Vt	<i>macuka</i> a kecskefűz porzós virágzata CICAMACA, ZSIBÁSMACUKA
macskapatkó	Vt	<i>macskapatku</i> ↓ a gabonafélékben növe gyomnövény, a mezei boglárka /Ranunculus acer/ tüskés termése RAGADÁNC
magoskender	Vn	<i>magoskendër</i> ↓ magvas, termős kender Megj. Durvább rostú, később érő, mint a porzós <i>virágoskendër</i> . VIRÁGOSKENDER
mályvarózsa	A	<i>mávor^ozsa</i> ↓
marhatök	Vn	<i>marhatök</i> takarmánytök DISZNÓTÖK
máriakönnny	Vn	<i>márijakönnny</i> rezgőfű v. rezgőpázsit /Briza media/ □ Megj. Margarétás, harangvirágos tavaszi réteken előforduló fűfélése, amelyet csokorba kötve száraz virágként lakásdísznek használtak. Vékony száron rezgő finom füzérvirágzatát sok-sok apró, redősen cífrázott, kb. fél cm átmérőjű szívecske alkotja. REZGŐFŰ
megyekóró	Vn	<i>mögyek^oru</i> ↓ gilisztaűző varádics /Chrysanthemum (Tanacetum) vulgare/ GRÁDICSKÓRÓ
mézeskörte	Vt	<i>m^ezeskörte</i> ↓ nyár közepén érő, tömzsi, majdnem gömb alakú, rövid szárú, nagyon édes körte
méznád	Vn	<i>m^eznád</i> ↓↓ cukorcírok /Sorgum dochna/ Megj. A II. világháború alatt, illetve az azt követő években termesztették, amikor nem lehetett cukorhoz hozzájutni. A méznád szárából nyerték a barnás édesítőanyagot, amelyet cukor helyett használtak, a növényt pedig szecskázva szarvasmarhákkal etették föl.
mogyoró	A	<i>magyaru</i> ↓

naspolya	A	<i>lasponya</i>	rakottya
noa	Vn	<i>noha</i> 1. direkt termő borszőlőfajta 2. az ebből készült bor Megj. A 19. század végi szőlővész után telepített igénytelen szőlőfajta, ma már csak kevés helyen fordul elő.	rezgőfű
nyáralja	Vn	<i>nyáralja</i> ↓, <i>nyárajja</i> ízletes nagy galambgomba / <i>Russula alutacea</i> /	rogosz
nyúlgomba	Vn	<i>nyugomba</i> ↓, <i>nyulgomba</i> sárga rókgomba / <i>Cantharellus cibarius</i> /	rozsany
nyúlszapuka	Vn	<i>nyulszopuka</i> ↓↓ réti nyúlhere v. szapuka / <i>Anthyllis vulneraria</i> / Megj. Sárga, pillangós virágú, kemény szárú, szárazságtűrő növény. Vadon élő, de termesztették is, mert szénáját lovak takarmányozására használták.	seggibo
otelló	AJ	<i>otëllu</i> <szőlőfajta> Megj. Jellegzetes régi direkt termő szőlőfajta. Bogyója fekete héjú és sötét húsú, a vidék <i>izabëlla</i> , <i>kormin</i> és <i>otëlló</i> szőlőkéből készülő vörösborainak festőanyaga.	seprűfű
örökőshagyma	Vn	<i>örökőshajma</i> ↓ évelő vöröshagyma CSOPROSHAGYMA, SZAPORAHAGYMA	sípolóvi
paprikafű	Vn	<i>paprikafűj</i> apró gombvirág / <i>Galinsoga parviflora</i> / Megj. A paprika leveléhez hasonló levelű egynyári gyomnövény.	sózókői
paradicsom	A	<i>paradicson</i>	spárgal
paradicsomszilva	Vn	<i>paradicsonsziva</i> ringló	szálkás
párnafa	Vn	<i>párnofa</i> ↓ jegenyenyár / <i>Populus italica</i> /	szalmas
patyolatök	Vn	patyolatök sütötök / <i>Cucurbita maxima</i> /	szapora
pénzvirág	Vn	<i>p'énzvirág</i> □ fn. kerti holdviola / <i>Lunaria annua</i> / □ JÚDÁSPÉNZ	szeder
perje	A	<i>pörgye</i> ↓	szederf
petrezselyem	A	<i>petris</i> ZÖLDSÉG	
ragadáncs	Vt	<i>ragadáncs</i> különböző gyomnövények száraz, tüskés, tapadós termése Megj. E gyomnövény-fajok: olasz szerbtövis (<i>Xanthium italicum</i>), tüskemag fajok (<i>Torilis</i> fajok), koldustetű (<i>Lapulla</i> fajok), közönséges acsalapu (<i>Petasites hybridus</i>). Termésük felületükön sok apró horoggal ruhába, állatok szőrébe tapad. LAPULEVÉL; MACSKAPATKÓ	

rabottya	Vn	<i>rakotla</i> ↓ rekettyefűz / <i>Salix cinerea</i> / Megj. Hosszú hajtású és hosszú barkájú fűz. Vesszőjéből kocsikasokat és <i>silingá</i> -kat (kosarakat) fontak.
rezgőfű	A	<i>rezgüfüj</i> rezgőfű v. rezgőpázsit / <i>Briza media</i> / □ MÁRIAKÖNNY
rogosz	Vt	<i>rogosz</i> gyékény / <i>Typha</i> fajok/ levele Népr. Boroshordó dugójára, a pinká-ra tekerve tömítésnek használják.
rozsanya	Vn	<i>rozsannya</i> ↓↓ □ anyarozs / <i>Claviceps purpurea</i> / □ Megj. A rozskalásban élősködő, 1-2 cm hosszú barnásfekete, kemény tömlősgomba sokféle gyógyászati hatóanyagot tartalmaz. Ezért kötelezték a gazdákat az 1950-es években a rozsanya összegyűjtésére és leadására.
seggibogyó	Vn	<i>seggibogyu</i> ↓↓, <i>seggibugya</i> ↓↓ a vadrózsa termése; csipkebogyó CSIPKENYE
seprűfű	Vn	<i>söprűfüj</i> ↓ □ nyáriciprus v. kerti seprűfű / <i>Kochia scoparia</i> /
sípolóvirág	Vn	<i>sipuluvirág</i> szártalan kankalin / <i>Primula vulgaris</i> / ZSIBAVIRÁG
sózókörte	Vt	<i>sóóközörte</i> ↓ késő ősszel érő, fanyar, sok kősejtet tartalmazó régi körtefajta Megj. Ha a dér megcsípte, megbarnította, akkor fogyasztható.
spárgaborsó	Vn	<i>spárgoborsu</i> zöldbab
szálkásbúza	Vn	<i>szákászbuza</i> ↓ toklászos búza KOPASZBÚZA
szalmaszínű-borsó	Vt	<i>szóómaszinü-borsu</i> tejeskávészínű magvú bab, a kerti bab / <i>Phaseolus vulgaris</i> / egyik fajtája
szaporahagyma	Vn	<i>szaparahajma</i> ↓, <i>szaporahagyma</i> <i>Salotta-hagyma</i> / <i>Allium ascalonicum</i> / CSOPORTOSHAGYMA; ÖRÖKÖSHAGYMA
szeder	AJ	<i>szödér</i> □ 1. az eperfa termése 2. hamvaskék v. fekete, vadon termő bogyósgyümölcs, a <i>Rubus</i> fajok termése □ SZEDERFA; SZEDERNYE, TÜSKÉSSZEDER
szederfa	Vn	<i>szödérfa</i> eperfa / <i>Morus alba</i> , <i>Morus nigra</i> / □ SZEDER

szedernye	Vn	<i>szödërnye</i> ↓ □ hamvas szeder / <i>Rubus caesius</i> / és más vadon élő szederfajok Megj. Hamvaskék v. fekete, savanykás gyümölcsöt termő indás, tüskés cserje. SZEDER; TÜSKÉSSZEDER
szegfű	A	<i>székfüj</i> ↓
szelencefa	Vn	<i>szeléncefa</i> ↓ orgonafa, orgonabokor / <i>Syringa vulgaris</i> /
szentgyörgyvirág	Vn	<i>szengyörvirág</i> ↓ májusi gyöngyvirág / <i>Convallaria majalis</i> /
szilvaalja	Vn	<i>szivaalla</i> ↓, <i>szivaajja</i> ↓ tövisalja gomba / <i>Rhodophyllus clypeatus</i> / Megj. Csak szilvafélék (szilvafa, kajszibarackfa, kökénybokor, galagonyabokor) alatt, illetve ezek környékén növe, májusban tömegesen termő gombafaj.
tarkaborsó	Vt	<i>tarkaborsu</i> kerti bab / <i>Phaseolus vulgaris</i> / egyik fajtája □ GOMBÓCBORSÓ
tarlólóher	Vt	<i>torul^oher</i> ↓ □ búzára vagy őszi árpára vetett lóhere, amely aratás után nő a tarlón
tarlórépa	Vn	<i>torurépa</i> ↓ vajrépa / <i>Brassica rapa</i> var. <i>rapa</i> / □ Megj. A learatott gabona helyére vetett répa. KEREKRÉPA
télizöld	Vn	<i>tiéliz^od</i> □ kis télizöld v. télizöld meténg / <i>Vinca minor</i> / □ Megj. A gyertyános-tölgyes és bükkös erdőkben tömegesen előforduló növény borszerű, sötétzöld, ovális leveleiből régebben koszorút kötöttek.
tortavirág	Vn	<i>tortavirág</i> legényrózsa / <i>Zinnia elegans</i> /
tölgyfa	A	<i>t^ofa</i> ↓ CSEPEFA
túróvirág	Vn	<i>turuvirág</i> □ kakukktorma / <i>Cardamine amara</i> /
tüskéskörte	Vt	<i>tüskiskörte</i> ↓ régi körtefejta
tüskésszeder	Vn	<i>tüskisszödër</i> hamvas szeder / <i>Rubus caesius</i> / és más vadon élő szederfajok □ Megj. Hamvaskék v. fekete, savanykás gyümölcsöt termő indás, tüskés cserje. SZEDER; SZEDERNYE
uborka	A	<i>buborka</i> ↓
vadtátika	Vn	<i>vattátika</i> ↓ gyújtóványfű / <i>Linaria vulgaris</i> / (gyomnövény)
vargánya	A	<i>vërgányo</i> ↓↓, <i>vargányo</i>

virágosku

vízililion
zabéró-kizöldség
zsibaviráj

zsibásma

zsombék

caesius/
lamvaskék
ő indás,

ia
ak
kénybokor,
rnyékén
mbafaj.
lgaris/

ra vetett

ar. rapa/
etett répa.

éng
-tölgyes
rduló
veleiből

ans/

ine amara/

caesius/
j.
nölcsöt
EDERNYE

ulgaris/

virágoskender	Vn	<i>virágoskendër</i> ↓ porzós kender Megj. Vékonyabb szálú, finomabb rostú, korábban érő, mint a <i>magoskendër</i> . MAGOSKENDER
vízililiom	Vn	<i>vízililijom</i> mocsári nőszirm / <i>Iris pseudacorus</i> /
zabérő-körte	Vt	<i>zab'érükörte</i> ↓ a zabbal egy időben érő, apró, sárga körte BÚZAÉRŐ-ALMA, BÚZAÉRŐ-KÖRTE
zöldség	AJ	<i>z'őccsig</i> petrezselyem
zsibavirág	Vn	<i>zsibavirág</i> szártalan kankalin / <i>Primula vulgaris</i> / SÍPOLÓVIRÁG
zsibásmacuka	Vt	<i>zsibásmacuka</i> a kecskefűz kinyílt porzós barkája Megj. Március végén, április elején élénk sárga színben pompázik. ZSIBA
zsombék	AJ	<i>zsombik</i> □ békaszittyó / <i>Juncus effesus</i> / □ Megj. Vizes, posványos helyeken gyakori, élénk zöld bokros állományt alkotó növény. Hengeres, fényes szárából készítették a <i>békaszék</i> -et, a régi gyermekjátékot.

Irodalomjegyzék

- Bazsika Enikő 1993. *Kerkakutas nyelvjárásának hangtani elemzése*. Szakdolgozat. ELTE, Budapest.
- Bazsika Enikő 2007. Szociolingvisztikai vizsgálatok Kerkakutas nyelvhasználatában. In: Guttman Miklós – Molnár Zoltán (szerk.) 2007. *V. Dialektológiai szimpózium*. A Berzsenyi Dániel Főiskola Magyar Nyelvészeti Tanszékének Kiadványai, VIII. 95-100.
- Bazsika Enikő Kerkakutasi tájszótár. Kézirat.
- Bazsika Enikő – Gyuricza László 2008. Néprajzi tájak „vándorlása” a magyarországi térségeken – Hetés, Göcsej, Őrség határainak vizsgálata. *Földrajzi Közlemények* Budapest. 3. szám 251-262.
- Gönczi Ferenc 1914. *Göcsej s kapcsolatosan Hetés vidékének és népének összevontabb ismertetése*. Kaposvár.
- Göncz László 1998. Folklórhagyományok és magyarságtudat. *Muratáj* 2: 81-91.
- Göncz László 2000. Karácsony Hetésben. *Millenniumi Muratáj*. 136-140.
- Gyuricza László 2000. A tájhasznosítás története és mai helyzete a magyar–szlovén államhatár mentén In: Schweitzer Ferenc–Tiner Tibor (szerk.): *Tájkutatási irányzatok Magyarországon* MTA FKI Bp. 55-75.
- Kepéné Bihar Mária - Lendvai Kepe Zoltán 2006. *A hetési népi textilkultúra*. Lendva.
- Kiss Jenő 2002. Tájszótárírás és tájszótárak. *Magyar Nyelvőr* 126: 391-415.
- Lendvai Kepe Zoltán 2007. Boldogulás Hetésben. *Hetés falvai a történelem, a néprajz és az ökológiai antropológia tükrében*. Magyar Nemzetiségi Művelődési Intézet, Lendva.
- Molnár Zoltán Miklós 1999. *Nyelvföldrajzi-szociolingvisztikai vizsgálatok a magyar nyelvterület nyugati régióiban*. Szombathely.
- Plánder Ferenc 1832. Zala Vármegyei Göcsei szóejtés (dialectus) és annak némely különös szavai. 1838. Göcseinek esmérete. – Együttes kiadásuk: *Göcsejről*. Zalaegerszeg, 1970.
- Varga József 1999. *Nyelvhasználat, névdivat*. Lendva.
- Végh József 1959. *Őrségi és hetési nyelvátlasz*. Budapest.
- Végh József 1954. Az őrségi és hetési nyelvjárás ismertetése. *Magyar Nyelvőr* 78: 249-260., 423-428.
- Zala megye Helytörténeti lexikonjának cédulaanyaga*. Zala Megyei Levéltár, Zalaegerszeg.

Házsong
a város t
Talán a
nyugvó j
veinek é
emlékek
törekvés

A nap
város fal
határoza
gyarapo
miatt, m
felső tan
ahol mo
temetke
temetke

Kétsé
a neveze
lós, Dsid
kutatója
Házsong
minden

1) In: Her
netéhe